

העיר

עוברת — מס בן 50 פרטה, היה המספר מחוק מתעתע ומפריח-כזבים.

אלם הבא ומספר, כי אבא חושי מעבב רשיונות-בנייה, עד שאין משלמים לו לקרנו הפרטית, עליה אין לאיש מלבדו כל סיקות, סכומים בני אלפים, ישיב כל חיפאי למספר: "אה, אתה מדבר על קרן-ראש-העיר?"

הדבר מובן מאליו — בחיפה.

אולם חושי לא קרן אחת לו, חמש קרניים הצמיח, האחת חדה מחברתה.

קרן-ראש-העיר לידתה בימי היות שבתאי לוי ראש-העיר, צרכים סוציאליים שונים, שלא נמצאו להם כסוי בתקציב המקובל, כוסו על-ידי תרומות אישיות שתרמו נכבדי-העיר ואשר שבתאי לוי חילקן בין הנוקמים. כבר אז נשמעו לא אחת ולא שתיים האשמות נגד הקרן, שכספיה חולקו ללא סיקות וביקורת צבורית.

אלא שבמי שבתאי לוי נשא הדבר אוסי אי-שן, התרומות היו אישיות, מקריות, והסכומים זעירים.

אולם משהגיע לשלטון איש חופי-הכרך, הפך את המסורת הלוקייה לשיטה נפסדת מ-יסודה, למכשיר שלטוני שרק במדינה בעלת מושגים מיאולוליים כשלנו אפשר היה להעלותו על הדעת, ואף לקיימו במשך שנים, מבלי שאיש יפצה פה ויפצפץ.

תחת תרומות אישיות מרצון באה עתה שיטה שסגנון מובהקת, הפרת חוק גלוייה ועזימתה. מחלקת מהנדסי-העיר, והחודעה ה-עירונית לתכנון ערים, התיירו לאנשים שונים לבנות בניגוד ומחוק למסגרת חוק ותקנות תכנית-העיר, תמורת "אגרות-בנייה", שם ספ-רותי לשוחו שנתן הבונה, שחוד שלא נכנס לקופת-העיר, (הקופה האחת והיחידה שה-חוק מכיר בה), אלא לקופתו הפרטית של אבא חושי, ואשר אורחיה-העיר נתחייבו להאמין, כי יוצא לא לצרכיו הפרטיים של ראש-העיר או של אנשיו.

אמינה זו לא נתבססה, חלילה, על כך ש-מישהו פוקח עין על הכנסות הקופה הפרטית או על הוצאותיה, היא נתבססה על הבעת אי-מון שחלק אבא חושי, בהצבעת פה אחת, לראש העיר מר חושי, לא חבריה-המועצה ולא מבקר-המדינה לא ידעו מה מתרחש בקופה זו ומשך עת רבה אף לא ידעו על עצב קיום הקופה. היא היתה במשך תקופה ארוכה הסוד הבטחוני השמור ביותר במדינת ישראל.

וחמש הן הקרנות, כולן פרטיות, אשר הקים לוי ראש-העיר.

כשנה - ששים אלף

חלוקתו הפנימית של הסכום בין הקרנות השונות בכינוייהן אך לא כשיבן, אינה מעניינת ביותר. כולן מצוידות בשמות נאים מן הנאים:

"קרן סיוע של ראש-העיר", קרן לרכישת מגורים לבניינים ציבוריים, "קרן לרכישת מגורים חניייה", "קרן לרכישת מגורים ל-נגים צבוריים", "קרן להשתתפות בגן הילוד לנגיי", הצד השונה שבהן — שכולן נגבות ב-חודרי-חודרים וכולן מתחלקות בחודרי-חודרים והמאמין בשלטון-החוק, בדמוקרטיה ובשאר מושגים מיושנים, רשאי לטעון מה שיטען. ממילא אין מי שאינו לו.

בחיפה לא החוק קובע — קובע המפעל, היצירה, המעשה הגדול, בקיצור נמרץ — חושי חושי חושי.

הקרנות הנזכרות החלו בפעולתן באמצע 1951. אנו כשלתי אותה שנה, משנתבסס חושי בבנין-העירייה די צורך הפעולות האל-חוקיות. רק בראשית 1952 הגיעה המכונה לתנופתה האמיתית, ותוך אותה שנה גבו הקרנות הנזכרות סכום הקרוב לששים אלף ל"י. מכל "מקרה" נגבו קרוב אלף לירה, מה שמוכח מכך, כי דו"ח פנימי אודות 555 גביות מס, חכם בסך כולל של ארבעים אלף ל"י, פחתו או יותר.

מה נעשה בכסף זה — לאלהים ולחושי ה-פטרונים. ובחיפה, בעצם, שני השמות הללו מזהים כמעט.

אולם זו היתה רק הפתיחה. ככל שהרבה לנגוס, כך גדלו צרכיו של חושי, כן גבר רעבונו וכן התפתח כושר המצאתו.

יום הפרה תשט"ו

מסך עשן - פרשת פרי"ל

עוד מקום לדבר על האשמות, על השערות, האשמות היו הופכות סליליות, ופקודת החוק הפלילי (1936) היתה חייבת לאמור דברה מכאן השתיקה אידות פרשת-פרי"ל, מכאן השתקת החקירה על פרי"ל ומכאן הסתבת, שתפקידה לדחות הכל עד ליום אחד אחרי הבחירות.

ויום אחד אחרי הבחירות יוכל מר זכריה פרי"ל להתפטר מתפקידו, ואז מה טעם יהיה להעלות האשמות נגד אדם שאינו עובד עוד בעירייה, ומי שיטען, כי גם חושי קשור בפרשה, חייב יהיה להיכחש זאת ואילו דו"ח רשמי לא יהיה.

כך, מכל מקום, מתכננים מפוזרי העשן.

ורק זאת, כי רוח קרירה עלולה לרדת מראש-הכרמל, לפור את העשן הכבד ולקרוע בחוקת-היד את לוטי-הערפל ומסך-השתיקה.

בתיק המולת הקרב וסערותו, בין מודעות-ענק של הודות עם ראש העיר הנעלב ואיגור-מעליב, לבין מאמרי-התקפה על המעשים לאמור את האמת, נשתכחה הפרשה המובהקת ביותר של משטרה-שתיקות החיפאי, פרשת זכריה פרי"ל.

שליטת-חיפה, מנוסים זה שלושים שנה בשטוש וקודות מכאיבות, הטילו מסך-עשן כבד סביב העובדה הברורה והמוצקה, כי הוועדה ליחסי-ציבור של עיריית-חיפה שותקה לחלוטין, הפסיקה ללא סיבה, כאילו, את חקירת פרשת-פרי"ל, לא ערכה סיכום, לא מסרה דו"ח, לא פרסמה על מה היא יושבת מזה כשלושת רבעי שנה.

הסיבה לכך היא, כי בפרשת-פרי"ל קשור ישירות כבוד ראש העיר, מר חושי, ועל-כן גם הומוץ להעיד בפני הוועדה ועל-כן, ודווקא על-כן, סרב לבוא להעיד, אילו ניתן להועדה לסכם את חקירתה, אילו נמסרו הדברים לידיעת הציבור (ולטיפול המשטרה), לא היה

מכבש-ההשתקה סרב להדפיס

לאחר-כן תבעו להוציא מן הדף המעומד, ואף דרשו למלא את המקום המרוקן בחומר מסוים אחר שהם עצמם קבעו את תוכנו.

אלון שאל לפשר הסרוב ומשטענו הפועלים, כי הם חוששים למשפט, היצע לפנות לעורך-דין, אשר ישיט קטעים העלולים לסבך את המפרסמים במשפט (מכחינת החוק אחראי גם הדפוס לחומר המודפס), הפועלים סרבו, אלון פנה ברוב תמימותו לראש-העיר, ביקש ממנו להסביר לפועלי-הדפוס, כי המעשה שהם עושים פוגע בחופש-העתונות (בחיפה אין כל דפוס אחר המתאים להדפסת הדייאר), מה היתה תשובת חושי לא נודע, אך בינתים נתעכבה הוצאתו לאור של גילון העתון מיום ה' החולף ומר אלון מחכה עדיין לברר, מיהו הרשאי להחליט אילו מאמרים יפורסמו בעתונותה של מדינה דמו-קרטית.

בין היתר פנה אלון לכמה וכמה עתונאים בחיפה, בבקשת עצה, אולם, בהתאם למכתבו בנדון: "כולם היו מאוד עסוקים ודווקא באותה שעה ואחרים הסבירו לי, כי אין הם האנשים המתאימים לספל בענין, כיוון שאינם מחבבים את סגנוני ובמיוחד לא את גישתי לבעייה המדוברת."

"מצבי כרגע הוא כזה", מסכם אלון, שאיני יכול להדפיס בחיפה אף מילה אחת על בעיית העירייה וחבריי-למקצוע אינם מבינים, כי מחר ייעשה אותו דבר להם ולדעותיהם.

לא פעם יעצו לי, הוא מספר — שלא להתערב בפוליטיקה, אך כיצד אפשר להבדיל בימינו בין בעיות כלכליות לבעיות שלטון ומדיניות? האם אין במדיניות-המסים של עיריית-חיפה כדי לקבוע את כלכלת-העיר? או שמא אין במדיניות זאת כדי להשפיע על זרימת-הון לעיר?

עתידינו הכלכלי תלוי כרגע בטהור דרכייה-שלטון שלנו הרבה יותר מאשר במציאתו של איזה מחצב חדש.

ה"ביונס דייארי ימשיך", מבטיח אלון במכתבו, באותה דרך של הבעת דיעה חפשית אשר היא, בתוספת לאינפורמציה הרחבה שמסר, הביאה אותו למעמדו האיתן וציבוריותו, וכל עוד ייסבל בארץ חופש-העתונות ימשיך העתון בדרכו, אף אם יאלץ להחליף את בית-הדפוס, את עיר-הופעתו ואף את מקום-מערכתו.

בסיף המאמר מציגת מודעה, כי א/ק קרמפה תעמיס בחיפה מטען כללי לתורכייה בימים 26 עד 30 לח.

ה"ביונס דייארי הוא שבועון כלכלי המספק אינפורמציה, הן בבעיות יסוד של משק הארץ והן בעניינים כלכליים שוטפים, לכמה אלפי מגויי הקבועים, השבועון יוצא לאור בחיפה ע"י משוגע-לדבר ומומחה לו, גו אלון, והוא זכה במשך שנותיו המעטות לרכוש מעמד של כבוד הן בארץ והן בחוץ-לארץ.

הקו המנחה את הביונס דייארי הוא מתן אינפורמציה מהימנה ואי-תלות מוחלטת בכל גורם שהוא, לא פעם עורר כתבי-העת ערות בחוגיה-המקצוע, שעה שחקף את המדיניות הכלכלית של הממשלה ושל מוסדות שונים, אולם תמיד נתכרה, כי הדייארי זדק בהערכותיו, בשבוע העבר, עת הכין עורך השבועון את עתונו, מדקדק למסור את הפרטים האחרונים בשטח הכלכלי, הופנתה תשומת-לבו לרעש שקם סביב עיריית חיפה ובדרכו שלו פנה להגיב על כך במדור: "שלטון מקומי".

בצורה ברורה, אולם בשפה כבושה, ליבן אלון את הבעיות המת-עוררות סביב שלטון מקומי אכול-קורופציה ושלטון יד-חוקה. אלון לא תקף איש, הוא אך סיכם דברים.

"אבא חושי", כתב הוא בין השאר, "הוא אחד מהמכוששים שבין אנשי-המדינה ואחד האמביציוזים שבהם. בהיותו מזכיר מ.פ.ת. בימי המנדט, דאג להעסקת פועלים יהודיים בנמל, אלא שמלכתחילה הקיף עצמו קבוצת-אנשים שנראה, כי היו לעתים חוקים יותר בגופם מאשר באופיים... שמו של אבא חושי סבל מהלומה קשה מיד לאחר שיחרור חיפה, עת נתמלא האוויר שמועות רעות, אשר איש לא טרח להיכחש ולא להכחיש... משנבחר מועמד מפא"י לראש-העיר, התנגדה לו מפ"ם משך חודשים, בשל טעמים שטרבה לגלותם ברבים." "עיריית חיפה מהגוה כיום", ממשיכה הרשימה, "מקום אידיאלי עבור העשירים, אם גם מקום לאננות לאנשים דלים וישרים שאין להם מחסה מפלגתי. המנגנון מזכיר בכל מנגנונה של עיר במערב אמריקה ש"בוט" שולט בה."

כן מזכיר המאמר את פרשת מחרו ואת פרשת החרמתו של העולט הזה ע"י הקיוסקים. המאמר עתיד היה להידפס מיד לאחר המודעות אודות תאריכי הפלגתן של אניות הקונפונט הבריטי, אלא שגורם חיצוני התערב בדבר ומנע את הדפסת המאמר.

משהיבא העתון לדפוס הקואופרטיבי אות, המדפיס את מרבית פרסומיה של עיריית חיפה, סידרו תחילה הפועלים את המאמר, אך